

שלשה שאלו פרק שביעי ברכות

נא.

עין משפט נר מצוה

פא א מיי פ"ח מהל' נדרים
ב כנסת ה' ז סנה
עשין כ' טושי' י"ד ס'
רמס ספ"ק
פב ב מיי פ"ח מהל' נדרים
ה' ז טושי' י"ד ס' רלג
ספ"ק ט'
ג א מיי פ"ח מהל' נדרים
ה' ז טושי' י"ד ס' רלג
ספ"ק ט'
ד א מיי פ"ח מהל' נדרים
ה' ז טושי' י"ד ס' רלג
ספ"ק ט'
ה א מיי פ"ח מהל' נדרים
ה' ז טושי' י"ד ס' רלג
ספ"ק ט'

תורה אור השלם

1. יקרא פי תהלתך כל ימים תפארתך;
2. יקרא פי תהלתך כל ימים תפארתך;
3. ונתפלה אמר נתפלה;
4. שאו דבכם קדש וברכו את ה';

רבינו חננאל

ואקשינו ורבינו דלא מאס
למי למי לי פולטן נילקין
לכד אחד ולברכי. תרגמה
ו' יצחק קסקסאה, פירוש
כ' שמו. [משום שנאמר
ימלא פי תהלתך].
וירושלמי דכיד מברכין
ברוך אפר חי שנתן
לתוך פיו ושבת ולא בריך
אזי שמוק פולטן ואם
היו אכילין מלוקן לצדיק.
ו' יצחק בר מרי אמר קמי
ו' אסי בר בון בשם ר' יוחנן
ואפי' אכילין פולטן דכתיב
ימלא פי תהלתך, וכשהו
בתוך פיו אין כאן מלא
תהלה. ואי קשיא לך היכי
בני בון מלוקן, איכא
לתרצי' הוה דאפישר
אפישר, כיון דלא מימאסי
ואפישר למפלטיגו ודור
מיכיליגו מפלט להו
ומברך, דכתיב אחד ומברך
הוה דאפישר, וכי היכי
בני דמימאסי ואי פליט
להו לא מצי אכילגוהו,
מסקיגוהו לצד אחד ומברך.
בעו מניתי דרד חסדא מי
שאלך ושהת ולא בריך מהו
שיחזור ויברך. אמר להו
מי שאלך ויהוה נורף
מעט ויחזור ויבאל שום
אחר, אמתא, וכי היכי
דלא חזי לאניש למיעבד
הכי, הכי נמי דמיחייב
לצללי' שמיחייב, אי נמי
לברכי' על מה דאכל שום
דבר, דמיכיליגו ויבאל
לא תחייב לברכי' אמתא,
ואיכא לארווחי טעמא דתנן
הקורא כמאן ואילך וכו'
[אל הפסיד כאדם הקורא
בתורה]. אמר רבינא הלכך
אפי' גמור סעודתו מברך.
ואמר רבינא מנא אמנא לה
וכו' [ותגרי' טבל ועלה
אומר בעלייתו שאני קדשנו
בכבודי וכו' ועל
הטבילה]. ואסיקנא דלית
הילכתא הכי, דהתם גבי
טבילה אפי' נזכר בדרתו לא
חזי לטבול, אבל הכא וכו'
[מיעקרא גברא חזי והואיל
ואיחיד]. הא דטבל
ועלה אומר בעלייתו ברוך
אקב"ל על הטבילה, היינו
גורא בטבילה גר דאכתי
בטבול מברך עליהן עובר

מעיקרא גברא לא חזי. תימא והלא עמא אינו אסור לזכך
וכקוטרס פירש דבעלי קריין אסורים בדברי תורה
ו"ל דמיידי צטצילת גרים ומפני אותה טבילה הנזכר לכל שאר
טבילות לזכך לאחר טבילה וכן נצט"י שפעמים אדם צא מצית הכסא
ואין אדם ראוי לזכך עד לאחר
הטבילה נהגו העם לזכך כל שאר
צרכת ידים לאחר טבילה:

אין לנו אלא ארבעה דברים.
ומיהו לא משמע (כן) דפליג
ר' יוחנן להאיהל דנותן לימניו
דלמרי' לקמן א"ר יוחנן ראשונים
שאלו מהו שסמייע שמאל לימין
משמע שכן היו נוהגים. ומיהו
מדהאמואלים היו עושים עיטור
ועיטור משמע שהיו מחמירים על
עלמא וסיו מהירים צכולן ולפיכך יש
להחמיר צכוס של צרכה:

שמיפה חזק ופלא. ירושלמי
דסוף פירקין א"ר
אחא ששע דצרים נאמרו צכוס של
צרכה מלא עיטור ומודח ושלשמן
מקרא נפלי שצע לזון ומלא צרכה
ה' שצע עיטור לזון מודח ומלא
כמשמעו: **שמיפה** מבחין
והדחה מבפנים. ופי' ר"י דוקא
שאלן הכוס יפה שיש צו ציורי כוסות
אלא אם הוא יפה צללו הכי שפיר
דמי דלא צעין אלא שיהא כוס של
צרכה יפה: **זוברה** לשני עולמות.
פי' הרב רבי יוסף ממרשיליא
מדהוה ליה למתנצ יס ודורס רש
וכתב ירשה הרי יו"ד ה"א ימירה
וצי"ד ה"א נכראו שני עולמות
דלמרי' כחלכלת (מנחות ד' כט):
כי צינה ה' צור עולמים (אל תתרי
צורב אלא צר וכו'): **שמואל** מהו
שסמייע לימין. צכוסות גדולות מיירי
או צראש חש טבת שחל להיות
שצבת שהוה צתנוכה או צנישואין
וצריך להאריך צצרכה המזון:
אין

אחריו לוקה לא קשיא הא בדחמרא הא בדשכרא א"ר אשי השתא דאמרת
לא רק אחריו לוקה מימיו נורקין אפילו בפני המלך: א"ר ישמעאל בן
אלישע שלשה דברים סח לי סוריאלי שר הפנים * אל תטול חלוקך בשחרית
מיד השמש ותלבש ידך ממי שלא נטל ידיו ואל תחזור כום
אספרגוס אלא למי שנתנו לך מפני שתכספית ואמרי לה אסתלגנית של
מלאכי חבלה מצפין לו לאדם ואומרים אימתי יבא אדם לידי אחד מדברים
הללו וילכד אמר ריב"ל שלשה דברים סח לי מלאך המות אל תטול חלוקך
שחרית מיד השמש ותלבש ואל תטול ידך ממי שלא נטל ידיו ה"א אל
תעמוד לפני הנשים בשעה שחוזרות מן המת מפני שאני מרקד ובא לפניתי
וחרבי בידי ויש לי רשות לחבל ואי פגע מאי תקנתיה לינישוק מדוכתיה ארבע
אמות אי איכא נהרא ליעבריה ואי איכא דרכא אחרניא ליזיל בה ואי איכא
גודא ליקו אחורא ואי לא ליהדר אפיה ולימא ²ויאמר ה' אל השמן יגער ה' בך
וגו' עד דחלפי מיניה: א"ר זירא א"ר אבהו ואמרי לה במתניתא תנא עשרה
דברים נאמרו בכום של ברכה טעון הדחה ושמיפה חי ומלא עיטור ועיטור
נוטלו בשתי ידיו ונותנו בימין ומגביהו מן הקרקע טפח ונותן עיניו בו ויש
אומרים אף משגרו במתנה לאנשי ביתו אמר ר' יוחנן אנו אין לנו אלא ארבעה
בלבד ³הדחה שמיפה ⁴חי ומלא תנא הדחה מבפנים ושמיפה מבחין א"ר
יוחנן כל המברך על כום מלא נותנין לו נחלה בלי מצרים שנאמר ⁵ומלא
ברכת ה' ים ודרום ירשה ר' יוסי בר חנינא אומר זוכה ונוחל שני עולמים
העולם הזה והעולם הבא עיטור רב יהודה מעטרהו בתלמידים רב
חסדא מעטר ליה בנמלי ⁶אמר ר' חנן ⁷ובחי ⁸אמר רב ששת ⁹ובברכת

אין
לעשייתן. א"ר ישמעאל בן אלישע שלשה דברים סח לי סוריאלי שר הפנים, פי' צריך שיהיה חי בכוס עד על הארץ משום דבשאינו מוגא איכא שבחא דארגא שהיין חזק. וכד מטי לברכת הגפן אין בו מים משום דלא חזי בלא מים ודורן חמירי וכו'.
ואמר ר' יוחנן כל המברך על כום מלא נותנין לו נחלה בלי מצרים שנאמר מלא ברכת ה' ים ודרום ירשה ולא עוד אלא שזוכה ונוחל העולם הזה והעולם הבא. עיטור בתלמידים רב חסדא מעטר בנמלי. פי' היה נותן ליושב לימין
המברך וליורש לשמאלו כוסות, וכשאמר המברך ברכת הארץ מוסיף מאחד מאלו הכוסות בכוס שביד המברך. [ועכשיו כל יין ששותין מוגא הוא במים. עיטור דמעטף או פרים סורדיה ארשיה. מקביל בשתי ידיו ואחוזו בימינו.
ורבי יוחנן מנע אפילו לסייע בשמאלו.

במדי דלא ממאים נמי למה לי פולטן לסלקניהו לזד אחד: יחזור
ויאכל שום אחר. כדי שיקריח יומר. כלומר יוסיף על כרחו ¹ואישעיה
צרכה לנפלה: * מי שאלו ושם ולא צדך. ²לפניהם קאי אצרכת
המוציא וצרכת היין: מהו שיחזור וכו'. ³לאחר אכילה ושמה: הלכך.

כיון דאם נזכר צאלמע יכול לזכך
אפי' גמר סעודתו נמי יכול לזכך:
על הטבילה. אלא א"ר אע"ג דטבל
הוא צרכה: הסם מעיקרא לא חזי.
דרוב טבילות משום קרי הס ובעלי
קריין אסורים צצרכות שהם דברי
תורה דלמרי' צפרק מי שמתו [לעיל ד'
זכוי מעיקרא לזו דחוי הוא ולכי
מתקן הדר מצדך אלל הא מעיקרא
איחוי וכיון דגמור איחוי והואיל ואיחוי
אידיחי: אספרגוס. כום שהיו שומים
צכל צקר אליצא קיקנא לרפואה:
דבחמרא עסקין. דלמרי' לקמן
צצמעתין אספרגוס ללע"ט יפה
ואוקמינן צכל יין. וסימן לע"ט לצ עין
טחול: וכ"ש לצני מעים. קושיא היא
כלו' דחמרא קתני וכ"ש לצני מעים:
והפניא. לקמן לרמ"ת קשה אספרגוס
של יין. וסימן רמ"ת ראש מעים
מחמיות: כי סניא היא. דקתני
וכ"ש לצני מעים: ציין מיוסן. של
ג' שנים צמתן צצצא צתרא (ד' טז).
י' משל אשתקד מיוסן של שלש שנים:
קונס יין שאני טועם. כהקדש יפה
עלי יין שאני טועם: אלא חי. יין חי
שאינו מווג: אין מפסיקין בו. אלא
שומה צבת אחת: ואין סומקין
אוסו. לאכול אחריו מיד: דחמרא.
סמיכתו צפת: צצצכרא. סמיכתו
צמינו אם שרר תאנים סומכו צתאנים
ואם של תמרת הוא סומכו צתאנים:
לוקה. צחולי: דחמרא. לא ירוק:
צצצכרא. אם לא רק מים הצאים
צפיו אחריו לוקה: אפילו צפני
המנך. ירוק ואל יסתכן: סוריאלי.
מלאך חשוב לצא לפני הקצ"ה: אל
טעול חלוקך שחרים מיד השמש.
אלא אמה צעלמן טלחו ממקום
שהוה שם ותלצשמן: **צכפנים.** שם
חצורת שדים: איספלגניס. שם
חצורת מלאכי חבלה: אימתי יבא
אדם לידי אחד מן הדברים הללו
וילכד. רבי ישמעאל עלה לרקיע על
ידי שם צצציתא דמעשה מרכבה:
גודא. כותל: כום של צרכה.
צרכה המזון: הדחה ושיטפה וכו'.
כולהו מפרש להו ואולי: שם הקרקע.
אם ע"ג מפרש הסב. ואם על גבי
שלחן מגביהו מן השלחן: **צמסנה.**
דך דורון וחשיבות: לאנשי ציון.
לאשתו: חי. שמוגו צמים לאחר
שנתנו צכוס חי אלל לזכך עליו
חי הא אמן צמתני ¹אין מצדקין.
אן נמי חי צלע"ז פריש"ק להציאו
מן החצית לשמן: **מעטרהו**
בתלמידים. תלמידיו סוכנין אותו
כשהו מצדך: צנעלי. כוסות:
וצצרכה הארץ. כשמגיע לצרכה
הארץ מוסיף עליה: מעטף. צנעליתו:
אן

הנהגות הב"ח
(א) רש"י ד"ה מי שאלו
ושמה ולא צדך אברהם
דלפניהם קאי:

הנהגות הגר"א
[א] רש"י ד"ה יחזור וי
וישעיה צרכה לנפלה
תאמי' [ב] שם ד"ה ממי
שיחזור כ"ו צאלמע אכילה
גמ' [ג] לז"ל (עברא).
[ג] גמ' ושמך מותר מנישן.
לז"ל: [ד] שם מעטף לה
צנעלי חי אמר רב ששת עד
צרכה הארץ. לז"ל (ובי"כ
רבינו צלח"ה ס' קצ"ג):

מוסף תוספות
א. בתום ר"ש כתב,
וחשבו צרכה לצעמן בשביל
כבוד הברכה (ולא כתב
היו נוהגים בכולם).
ב. וכו"ה בתום ר"ש (ולא
כהגות הגר"א) וכמנהג
שם כתב דכ"ה במדרש
הגדה.

לעזי רש"י
פרש"ק. טרי, שרק כעשוי
במגו.

מוסף רש"י
אספרגוס. משקף העשו
לשמות שפריק (קדושין טו).
לישוק. יקמן יני' לעז"ג
ד"ה ושוף. בכום של ברכה.
השלישי חפנים ליתפוח שנת
עו'. חי. היינו שנת יין מי
צכוס שפריקין עליו וחס"ה
מחנים צו מים לאפוקי שאל
ימוגו צכוס זה ויכך צכוס
אחר (תוס' כ"ב צו. בשם רש"י
ברכות).

רב ניסים גאון
ללע"ז יפה לרמ"ת
רע. סימן אהו.
ובהלכות גדולות מפרש
לכל לעזי לטחול יפה לראש
למעים לתחנותיו רע:
עשרה דברים נאמרו בכום
של ברכת כו'. בפריקן בנמי
דבני מערבא אמר אמר ר'
אחא ג' דברים נאמרו בכום
של ברכה עטור ומודח
ומלא ושלשמן בפסוק אחד
(דברים לז) נפגלי שבע רצון
ומלא שבע עטור רצון
מודח ומלא כממשאר אמר
ר' חייא אם עשיתם כן
מה כתוב מן ים ודרום
ירשה אחת וזכה לירש
העולם הזה והעולם הבא

לעשייתן. א"ר ישמעאל בן אלישע שלשה דברים סח לי סוריאלי שר הפנים, פי' צריך שיהיה חי בכוס עד על הארץ משום דבשאינו מוגא איכא שבחא דארגא שהיין חזק. וכד מטי לברכת הגפן אין בו מים משום דלא חזי בלא מים ודורן חמירי וכו'.
ואמר ר' יוחנן כל המברך על כום מלא נותנין לו נחלה בלי מצרים שנאמר מלא ברכת ה' ים ודרום ירשה ולא עוד אלא שזוכה ונוחל העולם הזה והעולם הבא. עיטור בתלמידים רב חסדא מעטר בנמלי. פי' היה נותן ליושב לימין
המברך וליורש לשמאלו כוסות, וכשאמר המברך ברכת הארץ מוסיף מאחד מאלו הכוסות בכוס שביד המברך. [ועכשיו כל יין ששותין מוגא הוא במים. עיטור דמעטף או פרים סורדיה ארשיה. מקביל בשתי ידיו ואחוזו בימינו.
ורבי יוחנן מנע אפילו לסייע בשמאלו.

במדי דלא ממאים נמי למה לי פולטן לסלקניהו לזד אחד: יחזור
ויאכל שום אחר. כדי שיקריח יומר. כלומר יוסיף על כרחו ¹ואישעיה
צרכה לנפלה: * מי שאלו ושם ולא צדך. ²לפניהם קאי אצרכת
המוציא וצרכת היין: מהו שיחזור וכו'. ³לאחר אכילה ושמה: הלכך.

כיון דאם נזכר צאלמע יכול לזכך
אפי' גמר סעודתו נמי יכול לזכך:
על הטבילה. אלא א"ר אע"ג דטבל
הוא צרכה: הסם מעיקרא לא חזי.
דרוב טבילות משום קרי הס ובעלי
קריין אסורים צצרכות שהם דברי
תורה דלמרי' צפרק מי שמתו [לעיל ד'
זכוי מעיקרא לזו דחוי הוא ולכי
מתקן הדר מצדך אלל הא מעיקרא
איחוי וכיון דגמור איחוי והואיל ואיחוי
אידיחי: אספרגוס. כום שהיו שומים
צכל צקר אליצא קיקנא לרפואה:
דבחמרא עסקין. דלמרי' לקמן
צצמעתין אספרגוס ללע"ט יפה
ואוקמינן צכל יין. וסימן לע"ט לצ עין
טחול: וכ"ש לצני מעים. קושיא היא
כלו' דחמרא קתני וכ"ש לצני מעים:
והפניא. לקמן לרמ"ת קשה אספרגוס
של יין. וסימן רמ"ת ראש מעים
מחמיות: כי סניא היא. דקתני
וכ"ש לצני מעים: ציין מיוסן. של
ג' שנים צמתן צצצא צתרא (ד' טז).
י' משל אשתקד מיוסן של שלש שנים:
קונס יין שאני טועם. כהקדש יפה
עלי יין שאני טועם: אלא חי. יין חי
שאינו מווג: אין מפסיקין בו. אלא
שומה צבת אחת: ואין סומקין
אוסו. לאכול אחריו מיד: דחמרא.
סמיכתו צפת: צצצכרא. סמיכתו
צמינו אם שרר תאנים סומכו צתאנים
ואם של תמרת הוא סומכו צתאנים:
לוקה. צחולי: דחמרא. לא ירוק:
צצצכרא. אם לא רק מים הצאים
צפיו אחריו לוקה: אפילו צפני
המנך. ירוק ואל יסתכן: סוריאלי.
מלאך חשוב לצא לפני הקצ"ה: אל
טעול חלוקך שחרים מיד השמש.
אלא אמה צעלמן טלחו ממקום
שהוה שם ותלצשמן: **צכפנים.** שם
חצורת שדים: איספלגניס. שם
חצורת מלאכי חבלה: אימתי יבא
אדם לידי אחד מן הדברים הללו
וילכד. רבי ישמעאל עלה לרקיע על
ידי שם צצציתא דמעשה מרכבה:
גודא. כותל: כום של צרכה.
צרכה המזון: הדחה ושיטפה וכו'.
כולהו מפרש להו ואולי: שם הקרקע.
אם ע"ג מפרש הסב. ואם על גבי
שלחן מגביהו מן השלחן: **צמסנה.**
דך דורון וחשיבות: לאנשי ציון.
לאשתו: חי. שמוגו צמים לאחר
שנתנו צכוס חי אלל לזכך עליו
חי הא אמן צמתני ¹אין מצדקין.
אן נמי חי צלע"ז פריש"ק להציאו
מן החצית לשמן: **מעטרהו**
בתלמידים. תלמידיו סוכנין אותו
כשהו מצדך: צנעלי. כוסות:
וצצרכה הארץ. כשמגיע לצרכה
הארץ מוסיף עליה: מעטף. צנעליתו:
אן